

ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Питања судија и одговори

Питање број 1.

Да ли изрека одлуке треба да садржи одбијајући део накнаде за повреду права на суђење у разумном року, ако је досуђени износ мањи од траженог у захтеву, или само у образложењу одлуке навести разлоге зашто није досуђен тражени износ?

Одговор:

Одбијајући део накнаде за повреду права на суђење у разумном року, је део захтева и као такав треба да буде унет у изреку одлуке.

Питање број 2.

Да ли поступати по предметима за заштиту права суђење у разумном року који у тренутку подношења захтева нису били правноснажно окончани, али током поступка заштите права на суђење у разумном року, правноснажно буду окончани?

Одговор:

У случају да се заштита права на суђење у разумном року тражи по Закону о уређењу судова, ако се ради о предмету који није правноснажно окончан у тренутку подношења захтева, по њему ће суд поступати тако што ће утврђивати да ли је повреда учињена или није, неће налагати окончање поступка ако је у међувремену окончан, а може одлучивати о захтеву за примерену накнаду. Ако се ради о предмету који је добијен од Уставног суда, у том случају у ситуацији када је предмет правноснажно окончан током поступка заштите права на суђење у разумном року, али пре примене Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова, предмет треба вратити Уставном суду.

Питање број 3.

Да ли је захтев за заштиту права на суђење у разумном року дозвољен, уколико је кривични поступак на који се захтев односи већ правноснажно окончан, те да ли се захтев ако је поднет после 22. маја 2014. године одбацује или се доноси решење о стварној ненадлежности (са или без достављања предмета Уставном суду)?

Одговор:

У том случају суд се оглашава апсолутно ненадлежним за поступање и одбацује захтев.

Питање број 4.

Ако је захтев из питања број 3 достављен редовном суду на надлежност од стране Уставног суда, којем је била поднета уставна жалба пре 22. маја 2014. године, па се у међувремену правноснажно оконча кривични поступак на који се захтев односи, да ли се предмет враћа (уз допис) Уставном суду или се доноси решење о ненадлежности или се захтев одбацује?

Одговор:

Ако је предмет окончан правноснажно пре ступања на снагу Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова пре 22. маја 2014. године, предмет се решењем враћа Уставном суду као достављен услед очигледне омашке, а ако је окончан после 22. маја 2014. године, редовни суд одлучује о њему као о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року, с тим да одлучује о основаности захтева за утврђење повреде права на суђење у разумном року, не налаже окончање поступка, и евентуално одлучује о примереној накнади ако је такав захтев постављен.

Питање број 5.

Ако је суд утврдио повреду права на суђење у разумном року да ли може, осим нематеријалне накнаде, одредити и материјалну накнаду због повреде права (на пример због умањења имовине, спречавања повећања имовине или обављања послова и слично), под условом да је таква накнада захтева и доказана?

Одговор:

Ако суд утврди повреду права на суђење у разумном року он може наложити убрзање поступка, и досудити примерену накнаду ако су за то испуњени услови, а што се одређује према околностима сваког конкретног случаја. Та накнада није ни материјална ни нематеријална штета, то је накнада *sui generis* законом названа „примерена накнада“.

Питање број 6.

Да ли се правична накнада одређује у динарском износу или у еврима и да ли је суд у том смислу везан постављеним захтевом? У ком износу се одређује накнада (с обзиром на досадашњу праксу Уставног суда из које се може закључити да се у ситуацијама када подносилац захтева није допринео трајању поступка, одређује накнада у износу од 100 евра за сваку годину трајања поступка и с обзиром на праксу Европског суда за људска права да се накнада умањује ако је подносилац захтева допринео трајању поступка)?

Одговор:

Суд је везан постављеним захтевом, што значи захтевом за исплату динара или евра зависно како је подносилац захтева определио, а висина накнаде се одређује према околностима сваког конкретног случаја водећи рачуна о свим околностима случаја и свим критеријумима који се примењују код оцене да ли је дужина поступка била разумна или не.

Питање број 7.

Да ли приликом одређивања рока у коме ће нижи суд окончати поступак треба увек одредити тај рок у месецима или тачним датумом, или је могуће одредити да то буде „најкраћи рок“ у ситуацији када се не може прецизније проценити време потребно за окончање поступка?

Одговор:

Када се ради о утврђивању повреде права на суђење у разумном року а поступак се налази у жалбеној фази, тада је могуће одредити одређени период времена у коме треба захтевати да предмет буде окончан, а ако се ради о

првостепеном поступку онда је најприкладније одредити да то буде најкраћи рок у ситуацији када се не може прецизније проценити време потребно за окончање поступка, то јест у оквиру утврђеног временског оквира.

Питање број 8.

Који је оквирни рок за одлучивање о захтеву за заштиту права за суђење у разумном року?

Одговор:

Закон прописује да се у овим поступцима одлучује хитно.

Питање број 9.

Да ли суд у претходном поступку по захтеву може прикупљати потребне податке и проверавати наводе из захтева ради оцене допуштености захтева?

Одговор:

Не треба спроводити никакав претходни поступак, већ извршити увид у списе предмета на који се захтев односи и на основу података у спису донети одлуку.

Питање број 10.

Да ли суд обуставља поступак по захтеву за заштиту права на суђење у разумном року уколико захтев буде повучен?

Одговор:

У том случају суд утврђује повлачење тужбе.

Питање број 11.

Да ли адвокат који у име предлагача подноси захтев за заштиту права на суђење у разумном року мора, уз захтев, да приложи пуномоћје или је довољно да у предмету у вези кога се заштита тражи поседује пуномоћје предлагача као странке?

Одговор:

Странка која у предмету из кога се тражи заштита права на суђење у разумном року поседује пуномоћје адвоката, не мора уз захтев за заштиту права на суђење у разумном року да прилаже ново пуномоћје. То је потребно уколико странку не заступа адвокат већ пуномоћник који није адвокат, или ако захтев у име странке подноси адвокат који је не заступа у основном предмету.

Питање број 12.

Да ли се такса на захтев, одлуку и жалбу плаћа у односу на захтевани или досуђени износ накнаде?

Одговор:

На захтев за заштиту права на суђење у разумном року, одлуку и жалбу, такса се не плаћа ако се само захтева одређивање разумног рока за завршавање предмета. Ако се одвојено или заједно са првим захтевом тражи и примерена накнада, такса се плаћа у складу са тарифним бројевима 4 и 5 таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“ број 28/94 ... 93/201).

Питање број 13.

Питање трошкова поступка у предметима уступљеним од Уставног суда. Странка је поднела уставну жалбу, сносила трошкове адвоката за састав уставне жалбе, а Уставни суд је предмет уступио редовном суду на даљи поступак. Према адвокатској тарифи трошкови састава уставне жалбе износе 90.000,00 динара, трошкови иницијаног акта у ванпарничном поступку 6.000,00 динара. Које трошкове треба досудити?

Одговор:

Подносиоцу захтева треба досудити трошкове за састав иницијалног акта у ванпарничном поступку, јер редовни судови поступају по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року на основу одредаба члана 8а, 8б. и 8в. Закона о уређењу судова, а не по уставној жалби. Пошто је одредбом члана 8в. Закона о уређењу судова прописано да се на поступак за заштиту права на суђење у разумном року и накнаду за повреду права на суђење у разумном року сходно

примењују одредбе закона којима се уређује ванпарнични поступак, то и на трошкове треба применити одредбе Закона о ванпарничном поступку.

Питање број 14.

Да ли је захтев који садржи само захтев за накнаду штете уредан и дозвољен, с обзиром на члан 8а. став 1. и 2. Закона о уређењу судова? Ово имајући у виду сврху заштите, када се не тражи убрзање поступка већ само новчана накнада.

Одговор:

У овом случају треба одлучити одбијањем таквог захтева.

Питање број 15.

Уколико захтев садржи само захтев за накнаду штете због повреде права на суђење у разумном року, која није претходно утврђена одлуком Уставног суда, а исти се сматра дозвољеним и уредним, у ком поступку би се одлучивало о таквом захтеву и који суд би био надлежан, те како би гласила одлука суда који је надлежан да поступа по захтевима из члана 8а. Закона о уређењу судова у том случају.

Одговор:

Ако повреда права на суђење у разумном року није утврђена нити се уопште такво утврђење тражи, већ се поставља само новчани захтев као накнада штете, о таквом захтеву би одлучивао парнични суд.

Питање број 16.

Како поступити у ситуацији када се тражи заштита права на суђење у разумном року за период пре увођења уставне жалбе, у ситуацији када је одлуком Уставног суда утврђена повреда права за период када је уведена уставна жалба, а поступак је још увек у току?

Одговор:

Поступак се посматра као јединствена целина, и узима се у обзир стање поступка на дан увођења уставне жалбе, као и даљи ток поступка и дужина укупна његовог трајања.

Питање број 17.

Која је висина накнаде која се досуђује бар оквирно, како не би дошло до различитог поступања?

Одговор:

Висина накнаде није утврђивана од стране највишег суда ни оквирно, битне су околности случаја у сваком поступку, а накнада се не досуђује у сваком случају, већ само када околности случаја то оправдавају.

Питање број 18.

Како поступати када подносилац захтева за утврђење повреде права на суђење у разумном року осим утврђивања повреде права на суђење у разумном року, убрзања поступка и досуђивања накнаде за овај вид утврђених повреда тражи и утврђивање других повреда права из садржине права на правично суђење, која нису у надлежности суда коме је захтев поднет?

Одговор:

Поступајући суд одлучује о разумном року, што је у његовој надлежности, а у осталом делу се оглашава апсолутно ненадлежним и захтев одбацује. Другачија је ситуација ако је овај захтев инициран уставном жалбом, у том случају након одлучивања о захтеву за заштиту права на суђење у разумном року, предмет враћа Уставном суду на одлучивање.

Питање број 19.

У једном броју предмета, иако из садржине поднетог захтева произилази да се странка жали на дужину трајања поступка и да су то главни разлози због којих подноси захтев, није изричито постављен захтев за утврђивање повреде права на суђење у разумном року или је недовољно јасно истакнут. Да ли у таквим случајевима поступати применом правила из Закона о парничном поступку о враћању на уређење таквог захтева, уколико га је сама странка потписала, односно да ли исти одбацивати у том делу ако је захтев потписао адвокат?

Одговор:

У поступку по захтеву за заштиту права на суђење у разумном року примењују се правила Закона о ванпарничном поступку, а Закон о ванпарничном поступку упућује на сходну примену Закона о парничном поступку. Самим тим и одредбе о враћању на уређење захтева примениће се сагласно одредбама Закона о парничном поступку за случај да је странка лично поднела захтев, а за случај да је захтев поднео адвокат, примениће се такође последице неуредног захтева из Закона о парничном поступку. Значи, странци без пуномоћника ће суд наложити уређење захтева, а ако је неуредан захтев писао адвокат, суд ће га одбацити.

Питање број 20.

Шта ако је истог дана поднет захтев за заштиту права на суђење у разумном року и донета одлука којом је окончан поступак у односу на који се тражи утврђење повреде права на суђење у разумном року?

Одговор:

Такав захтев се одбацује.

*Председник Одељења
за заштиту права на суђење у разумном року
судија Љубица Милутиновић, с.р.*

*Председник судске праксе
за заштиту права на суђење у разумном року
судија Весна Поповић, с.р.*

*„Питања судија и одговори“, документ са састанка судија
од 04. новембра 2014. године, у вези „Уједначавања судске праксе“,
у области „Заштите права на суђење у разумном року“*